

goriziciji sportaši paraplegičari natječu se odvojen od ostalih i podijeljeni su u 4 grupe: grupa A — potpuno oštećenje iznad X torakalnog segmenta, grupa B — nepotpuno oštećenje iznad X torakalnog segmenta, grupa C — oštećenje u predjelu X torakalnog segmenta ili ispod njega i grupa D — oštećenje ledne moždine — „konjskog repa“ (cauda equina) s očuvanim četveroglavim mišićima natkoljenice. Sportaši — invalidi su za međ. natjecanja podijeljeni u 5 kategorija: I grupa — obje noge amputirane; II grupa — obje ruke amputirane; III grupa — oštećenje jedne noge; IV grupa oštećenje jedne ruke; V grupa — slijepe osobe. Time se osobama s različitim tjeł. defektima omogućuju ravnopravni uvjeti natjecanja. Međunarodni sportski savez invalida (ISOD; engl. International Sport Organization for the Disabled), osn. je 1960 u Parizu a sjedište je u Londonu; savez organizira Svjetske igre invalida koje se održavaju od 1963; od 1976 održavaju se Olimpijske igre multinvalida. U Jugoslaviji sp. organizacije invalida imaju preko 10.000 članova.

Sport-oprema. Poduzeće za proizvodnju sportskih rekvizita, osn. 1945 u Ljubljani; specijaliziralo se za izradu u gimnastičkih sprava, rekvizita za atletiku i sp. igre, sprava za dječja igrališta, montažne baze i dr.

Sport za svakoga. naziv neformalnog svj. pokreta koji propagira sp. aktivnost žena i muškaraca svih uzrasta i socijalnih grupa. Svrha tog pokreta je, slobodno tjeł. vježbanje radi jačanja, učvršćivanja zdravlja i raznodne bez natečajelskih težnji. U nekim zemljama pri nac. savezima sportova ili nac. olimp. komitetima postoje posebni odbori ili komisije koje prate, propagiraju i organiziraju takve aktivnosti (trm akcije, stjecanje znakara za određena minimalna dostignuća, masovna natjecanja na kojima je važno prijeći cijelu stazu ili sl. a ne postići plasman, narodna nadmetanja i sl.).

Sport-zdravlje. naziv višestrukog natjecanja pojedinaca za značnu svestranost, ustanovljenu 1969 od Partizana Hrvatske. Saveza za sportsku rekreaciju i tjelesni odgoj, u svrhu unapređenja i utvrđivanja razine f. spremnosti što većeg broja radnih ljudi i njihovog masovnog uključivanja u redovno tjeł. vježbanje. Polaganju zadataka mogli su pristupiti omladinici i omladinke (stariji od 15 god.) te odrasli građani; zadaci su se sastojali od trčanja, ispita snage, skokova, bacanja, penjanja, orijentacije, te provjere znanja plivanja, skijanja i vožnje bicikla.

sportaš godine - najbolji sportaš godine

sportaš internacionalnog razreda, drugi stupanj vrijednosne kategorije prema jugosl. kategorizaciji sportaša; zvanje s. i. r. dodjeljuje se na temelju postignutih uspjeha na OI, PS, PE, MI i BI. Za svaku sp. granu pojedinačno su utvrđeni posebni uvjeti stjecanja zvanja s. i. r.

sportaš saveznog razreda, treći stupanj vrijednosne kategorije prema jugosl. kategorizaciji sportaša; zvanje s.s.r. dodjeljuje se sportašima na temelju postignutih uspjeha na P.J. za sudjelovanje u finalu kupa Jugoslavije, za postignuti JR i za sudjelovanje u reprezentaciji Jugoslavije na međ. natjecanjima. Za svaku sp. granu pojedinačno su utvrđeni posebni uvjeti stjecanja zvanja s.s.r.

Sportist, tjedni list pokrenut u Skoplju na maked. i srp. — hrv. jeziku; izdavač Novinski izdavački poduzeće Nova Makedonija. Izlazi od 1955 do 1957. Uredivali su ga Panče Mihajlov, Risto Bajalski i Nikola Kovačevski.

Sportista, sp. list, izlazio u Beogradu uz prekid 1924-40; prvi urednik B. Simonović.

sportovi na ledu, sp. grane i igre čija se djelatnost održava na zaleđenoj površini: bandy, bosseln, curling, gađanje na ledu, hokej na ledu, jedrenje na ledu, klizanje (brzinsko, umjetničko i ples), speedway na ledu i dr.

sportovi na travi, skupni naziv za sportove čija se natjecanja održavaju na travnim terenima: amer. nogomet, austral. nogomet, baseball, boćanje, cricket, croquet, gaeliski nogomet, golf, hokej, netball, nogomet, polo, ragbi, tenis, veliki rukomet i dr.

sportovi na vodi, skupni naziv za grupu sportova čija se aktivnost održava na vodi; jahanje na valovima, jedrenje, kajakaštvo, kanistika, motonautika, plivanje, skijanje na vodi, skokovi u vodu, sportski ribolov, vaterpolo, veslanje i dr.

Sportprojekt, Biro za projektiranje, osn. 1951 u Beogradu. Među zapaženijim objektima projektirao je stadione SD Crvena zvezda i SD Sindelić te Omladinski stadion u Beogradu; zatim stadione u Zenici, Nikšiću i Peći; sp. centre u Košutnjaku, na Zvezdari, Adi Ciganiliji i Zemunu; plivačke baze u Vrnjačkoj Banji, Trebinju, Kragjevcu, Zenici i dr. Pored toga, radio je i urbanističke planove.

sportska ambulanta, zdravstvena ustanova u kojoj se obavljaju sistematski liječnički pregledi sportaša te pregledi bolesnih i povrijeđenih sportaša. S. a. može djelovati kao samostalna ustanova ili u sastavu drugih zdravstvenih ustanova u općini, gradu ili na nivou republike, odn. pokrajine. Uopremi s. a. nalaze se: centimetarska traka, fonendoskop, klupica vis. 40 cm za step-test, metronom, pribor za pružanje prve pomoći, pribor za sedimentaciju krvi, spirometar, štoperice, tlakomjer, vaga, visinomjer te antropometrijski pribor, aparatura za mjerenje nervno-mišićne reakcije, bicikl-ergometar elektromagnetskog tipa, dinamometar, hematološki laboratorij, rendgen-aparat za dijaskopiju, snimanje srca, pluća i lokomotornog sustava, rendgenska aparatura za fluorografiju, tablice za ispitivanje vida, trokanalni elektrokardiografski aparat i dr.

sportska dvorana, natkrpita prostorija za trening i natjecanje u jednoj ili više sp. grana; najčešće se grade polivalentne sp. dvorane, namijenjene za više dvoranskih sportova, rjeđe kao s.d. specijalno za jednu sp. granu. Suvremene s.d. obično imaju pomoćne pregrade pomoću kojih se za trening i natjecanje po potrebi može pregraditi u 2—3 manje odvojene dvorane, te sklopive teleskopske tribine, koje se izvlače samo za natjecanje i tako omogućavaju bolje korištenje dvorane za trening. U sklopu s.d. u pravilu se nalaze i neophodne prateće prostorije za sportaše, gledaoce, upravu i održavanje (svlačionice, spremišta za rekvizite, sanitarni uredaji i dr.). Za neke sp. grane, naročito za tenis, grade se tzv. balon-dvorane izrađene od specijalnog impregniranog sintetičkog platna, čiji su donji rubovi pričvršćeni na betonski temelj; pomoću generatora dvostruki zidovi dvorane drže se pod stalnim zračnim pritiskom.

sportska etika, dio etike koji se odnosi na problematiku sp. morala. U sp. sredini je nastao nepisani kodeks moralnih normi ponašanja sportaša pod nazivom ter plej (engl. fair play), koji se ne može odrediti pravilima od kraja, jer je to unutrašnji odnos i stav prema igri i borbi. Vrijednosti koje posebno treba njegovati u sportu su: razvijanje drugarskih odnosa između sp. suparnika; poštovanje suštinskog smisla sp. pravila po vlastitoj inicijativi; oplemenjivanje sp. borbi u

neposrednim uvjetima nadmetanja; usklađivanje ličnih potreba i interesa s potrebama i interesima drugih, naročito kolektiva; njegovanje viših etičkih ciljeva koji ne mogu biti zamijenjeni ili podređeni trenutnim praktičnim ciljevima sp. rekorda, odn. višeg plasmata; razvijanje antilokalističkog, antinacionalističkog i antimperijalističkog aktivnog stava u sp. kolektivima.

sportska fizioterapija, promjena metoda fizikalne terapije u preventivi zdravlja i poboljšanju psihofizičkih sposobnosti sportaša i rehabilitaciji povreda. Najčešće primjenjivana metoda u s.f. je mehanoterapija. Provodi se brojnim zahvatima masera ili pomoću elektrovezbraničnih aparata, koji imaju razne nastavke u različitim oblicima, prilagođene pojedinim dijelovima tijela. Od elektroterapijskih metoda često se upotrebljava ultrazvuk. To je primjena valova dobivenih mehaničkim vibracijama električnog tijela čija se frekvencija nalazi ispod 16 herca. Nadalje upotrebljavaju se različiti oblici zračenja (tzv. fototerapija) umjetnim putem (uz pomoć kvarc ili sobne lampe) ili izlaganjem suncu (helioterapija). Važna metoda s.f. je kineziterapija, tj. izvođenje tjeł. vježbi u svrhu terapije odn. rehabilitacije povredjenih dijelova tijela. U termoterapiji i hidroterapiji primjenjuje se: izlaganje toplom zraku, oblaganje tijela parafinom (parafinoterapija) i blatom (fangoterapija), podvodna masaža snažnim mlazom vode i dr. U s.f. primjenjuju se i klimatoterapijske metode: balneoterapija (boravak u ljekovitim kupkama), talasoterapija (boravak u primorju), aeroterapija (liječenje pomoću zraka) i dr.

sportska forma, stanje optimalne ukupne pripremljenosti sportaša za postizanje visokog sp. rezultata. U procesu stjecanja i održavanja s.f. sportaš prolazi 3 faze: a) fazu ulaska u s.f.; b) fazu održavanja s.f. i c) fazu privremenog pada s.f. Trening se usmjerava tako da sportaš postigne vrhunsku s.f. u vrijeme najvažnijih natjecanja (npr. OI, PS ili PE).

sportska gimnastika, zajednički naziv za vježbe na tlu i vježbe na spravama; obuhvaća natjecanje gimnastičara (-kij) na gl. spravama, pojedinačno i ekipno u sastavu odjeljenja (muškarci na pet sprava i u vježbi na tlu, a žene na tri sprave i u vježbi na tlu). Takva se natjecanja nazivaju i gimnastičkim višebojem (dvanaesterboj) za muškarce — po šest obaveznih i slobodnih vježbi, a osmerboj za žene — po četiri obavezne i slobodne vježbe. S.g. se sastoji od niza raznovrsnih elemenata, specifičnih za svaku spravu, povezanih različitim kombinacijama u skladnu cjelinu. Muškarci se natječu u vježbama na preči (vratilu), ručama (razboju), karikama (krugovima), konju s hvataljkom, konj bez hvataljki (preskok uzduž) i u vježbi na tlu; žene se natječu na dvisivskim ručama, gredi, konju bez hvataljki (preskok u širinu) i u vježbi na tlu. Sve te sprave su standardnog oblika, a njihove dimenzije su određene odredbama Tehničkog pravilnika FIG. Vježbalište za s.g. je propisima FIG određeni prostor u koji se raspoređuju sprave i prostor za vježbanje na tlu, potpuno odijeljen od prostora za gledaoce. Vježbalište se sastoji od tri povišena prostora (95-105 cm) različitih površina na koje se postavljaju sprave i natečajelji; mjesta za suce i službene osobe nalaze se u kuloarima, u neposrednoj blizini tjeł. površina. Na OI i PS natjecanje se sastoji od tri dijela: muško i žensko ekipno natjecanje u višeboju (natjecanje br. 1), pojedinačno finalno natjecanje u višeboju (natjecanje br. 2) i pojedinačno finalno natjecanje na pojedinim